Üzembesorozás.

írta: **Schlächter Leó**
az Országos Munkásbetegsegélyző és Balesetbiztosító Pénztár
műszaki fogalmazója.

Mint már jeleztük, az üzembesorozási munkálatok első lépése a balesetbiztosítási kötelezettség megállapítása.

A balesetbiztosítási kötelezettség körzetet az 1907: XIX. t.-c. 3. §-a adja meg. Ismeretes az említett §-ban foglalt taxatio célzata: a nem veszélyes kisipari üzemeknek a balesetbiztosítási érdekeltség köréből valu kivonása. Lássuk, hogy fest ez a gyakorlatban.

A biztosítási kötelezettséget a törvény 31. §-a szerint az Országos Pénztár igazgatósága állapítja meg. Hogy az igazgatóság ilyen tárgyú határozata ellen felebbezésnek helye volna, az sehol a törvényben nem lelhető fel, de legkevésbbé lehet azt kiolvasni, hogy ezek a határozatok az Állami Hivatalhoz felebbezhetők meg, mert hiszen a törvény egyenesen kimondja, hogy az Állami Hivatalhoz csak a veszélyességi osztályba való sorozás és a fizetési módozat megállapítása felebbezhető meg.

Az *Országos Pénztár* igazgatósága, amint az az eddig megjelent üzembesorozási határozatokból kitűnik, a törvény 3. §-át kiterjesztőleg magyarázta. A 3. §. keletkezése és célja ugyanis csakis ilyen magyarázatot enged, minthogy az említett szakasz célja az volt, hogy a teljesen veszélytelen kisebb üzemeket a balesetbiztosítási költségek viselésétől mentesítse. Kétségtelen tehát, hogy minden egyes esetben, amidőn a balesetbiztosítási kötelezettség kétes vagy nincs egészen határozottan kifejezve, azt meg kell állapítani, − hacsak nem jövünk a törvénynyel egyenesen ellenkezésbe. Nem áll a balesetbiztosítási kötelezettség egy kis szabóra, szatócsra, kávémérésre stb., de feltétlenül fennáll a bognárra, puskaművesre, rézművesre, ha nincs is strikte felsorolva, mert az ily üzemekben végzett munka és annak veszélyessége nagyban megegyezik oly üzemekkel, melyek taxatíve felsorolvák.

Az egységes és végleges helyzetnek kialakulásai − a balesetbiztosítási kötelezettség kérdésében − nagyban megakadályozza az, hogy abban a legkülönfélébb hatóságok dönthetnek. így az elsőfokú és másodfok iparhatóságok és rendőrhatóságok, a kereskedelem^ miniszter, a választott bíróságok, az állami hivatali vá lasztott bíróság, az összes bíróságok − és a fent jelzet körülmények dacára az Állami Hivatal.

Az Állami Hivatal ugyanis hivatkozással arra hogy az üzembesorozás alapfeltétele a biztosítási köte lezettség, mindazon országos pénztári igazgatósági ha tározatokat megsemmisíti, amelyek felfogása szerin biztosításra nem kötelezett üzemekre vonatkoznak.

Minthogy az Állami Hivatal dönt a járulékkivetés ellen beadott felebbezésekben is, a felvetett kérdés szempontjából épen ennek a hivatalnak az álláspontja a legfontosabb, mert feltehető, hogy az Állami Hivatal a kiírás tárgyában hozandó határozatainál az üzembe sorozási határozatait respektálni fogja.

*) Már életbelépett. A szerk.

Sajnálattal kellett tapaszalni, hogy az Állami Hivatal − nem tudni mi okból és mily célzattal − összes döntéseiben − egyet leszámítva − a balesetbiztosítási kötelezettséget szűkítő]eg magyarázta. Ez a döntés a lifttel bíró üzemekre vonatkozik, mely a lifttel bíró egész üzemre mondja ki a balesetbiztosítási kötelezettséget, akár összefüggésben vannak az összes alkalmazottak a lifttel, akár nem. A többi döntésben azonban sorra felment az Állami Hivatal veszélyes és nagy terjedelmű üzemeket: úgymint a magánbirtokban lévő *erdei fakitermelő* üzemeket, a 20-nál több alkalmazottal bíró *szállodákat, vendéglőket és kávéházakat, a bányákat,* ha alkalmazottaikat valamely társládába, akár csak betegsegélyezésre is, a nagy raktár üzemeket és i. t. Ezzel az Állami Hivatal a *munkások százezreitől* vonta el a balesetbiztosítás előnyeit és azokat odadobta a bizonytalan polgári pereknek, vagy ami még rosszabb vagy egészen siralmas, a rettenetesnél-rettenetesebb társládáknak.

Ez a körülmény sürgőssé teszi a törvénynek ezirányu módosítását, melylyel egész precíze, senki által meg nem szűkíthető módon kiterjesztessék a balesetbiztosítás körzete az összes alkalmazottakra.

A biztosítási kötelezettség megállapítása után megállapítandó az *az üzletág,* amelybe az illető üzem tartozik. A tőkefedezeti üzletágat a törvény azzal a célzattal állapítja meg, hogy az ideiglenes jellegű üzemek, melyek érdekeltségi összessége folytonosan változik: újak keletkeznek, régiek megszűnnek, évről-évre külön blokkot képezzenek. Ez természetesen csak úgy lehetséges, ha ez a blokk, az u. n. tőkefedezeti üzletág, évenkint oly összeget tartalékol, amelyből az illető évben előfordult balesetekből folyó járadékok a következő évben is fedezhetők. Ezt az eljárási a biztosítási matematika teszi lehetővé, amelynek segélyével megállapítható a járadékos által élvezendő járadék számára szükséges tőke.

Bár a törvény ezt az üzletágat az ideiglenes üzemek számára kontemplálta, mégis egész határozottan belevonja ide az összes *építőipari* üzemeket, tekintet nélkül arra, hogy olyik építőipari vállalat már keletkezésekor is megállapíthatóan állandó jellegű, sőt határozottan állandóbb jellegű, mint például az erdei fakitermelő üzemek. Ebből kifolyólag az építési üzemek kétségtelenül a tőkefedezeti üzletágba tartoznak. Az ideiglenesség, a külföldi honosok belföldi üzemein kívül, csak ott lehet annak kritériuma, hogy az illető üzem a tőkefedezeti üzletágba tartozik, ahol kétséges az, vájjon az illető üzem építkezési üzem-e vagy sem. Így például a városi útépítés feltétlenül építési üzem, ez a tőkefedezeti üzletágba tartozik, ellenben az útfentartásnál az építő jelleg kétséges, de mivel ez a városoknál állandó üzem, a felosztó kirovó üzletágba kell sorozni.

A következő feladat annak megállapítása, vajjon az üzem előre meghatározott díjat fizet-e, vagy sem − röviden kisiparos vagy nagyiparos. A törvény itt azt állapítja meg, az a kisiparos, akinek üzemében nincs rendszerint ötnél több alkalmazott.

Az első nehézség ott van, hogy mit jelent az, hogy rendszerint? Mit jelent állandó és mit jelent idényüzemekben. Erre vonatkozólag az országos pénztári alapszabályok intézkednek, amennyiben kimondják, hogy az állandó üzemek közül azok a nagyipari üzemek, amelyeknél az év nagyobb részében, vagyis 7 hónapon keresztül rendszerint ötnél több alkalmazott van, idényüzemeknél pedig (szeszgyárak, kőművesek síb.) azok tekintendők nagyipari üzemeknek, amelyekben az idény nagyobbik részében dolgozik ötnél több alkalmazott.

Az Állami Hivatal ezzel szemben döntéseiben az átlagos számot veszi alapul, tekintet nélkül az idényre és tekintet nélkül arra, hogy ez célszerűtlen és aritmetikailag is helytelen eredményre vezető voltán kívül a törvénynyel is ellenkezik.

A balesetbiztosítás első öt évében a díj munkásonkint évi három korona. Ez tehát a kisiparosoknak nyújtott kedvezménynek tekinthető, miért is az Országos Pénztár igazgatósága ezt a kedvezményt csak a tényleges kisiparosokra terjesztette ki, s nem adta meg az olyan vállalatoknak, amelyek terjedelmüknél (szeszgyárak, villanytelepek, szivattyútelepek) fogva messze túlhaladják, vagy amelyek nagy balesetbiztosításra sem kötelezett üzemekkel kapcsolatosak. Az Állami Hivatal azonban itt is szószerint magyarázta a törvényt és ezeket a nagyipari kisiparosokat az előre meghatározott dijat fizető munkaadók közzé sorozta.

Ezek után a nagyipariaknak nyilvánított üzemek veszélyessége állapítandó meg. Minthogy e munkálat ismertetése az ide vonatkozó eljárások, elvek, a veszélyességi táblázat és használatának magyarázatát 5s igényli, ezt külön cikkben fogjuk tárgyalni.